

Алла В. Череп

Запорізький національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-5253-7481>

Людмила Г. Олейнікова

ДННУ «Академія фінансового управління»
<https://orcid.org/0000-0001-8204-4434>

Станіслав І. Нагаєць

Запорізький національний університет

Олена О. Смірнова

Запорізький національний університет

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ ЯК ІНДИКАТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті встановлено, що державний борг є важливим елементом фінансової системи держави та водночас одним із ключових індикаторів національної безпеки, оскільки відображає рівень фінансової стійкості, економічної незалежності та здатності країни протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Досліджено структура державного та гарантованого державою боргу станом в умовах сьогодення. на 31.10.2025 р. Проаналізовано сучасний стан і динаміку державного боргу України. Оцінено рівень боргової безпеки за допомогою системи відповідних індикаторів, а також визначено основні ризики, пов'язані з надмірною залежністю від зовнішніх запозичень. Виявлено тенденції формування боргу та впливу економічних і воєнних чинників за допомогою аналізу динаміки внутрішнього та зовнішнього державного боргу України за 2020–2025 роки. Проведено порівняльний аналіз взаємозв'язку обсягу державного боргу з валовим внутрішнім продуктом (ВВП), який відображає сукупну вартість усіх товарів і послуг, вироблених на території України за відповідний період. Визначено, що таке співвідношення дозволить встановити, наскільки наявний борг є значним відносно економічного потенціалу держави та її здатності до обслуговування боргових зобов'язань. Проведено комплексну оцінку індикаторів боргової безпеки, які відображають співвідношення зовнішнього боргу до ВВП, внутрішнього боргу до ВВП, навантаження загального боргу на населення та експортний потенціал країни. Внесено пропозиції щодо раціонального управління державним боргом, яке спрямоване на оптимізацію запозичень та підвищення ефективності використання залучених ресурсів, що в підсумку забезпечить довгострокову фінансову спроможність України.

Метою цього дослідження є аналіз сутності державного боргу, оцінка його динаміки та структури в Україні за 2020–2025 роки, а також визначення впливу боргового навантаження на рівень боргової та національної безпеки держави. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові методи, зокрема аналіз, синтез, порівняння, систематизація, а також статистичний і

узагальнюючий методи. Дослідження здійснювалося на основі офіційних даних Міністерства фінансів України, Держстату України та нормативно-правових актів.

Ключові слова: державний борг, гарантований державою борг, національна безпека, боргова безпека, зовнішній борг, внутрішній борг.